

Friedl Dicker-Brandeisová

Učitelka dětské kresby v ghettu

Výtvarnice Friedl Dicker-Brandeisová studovala uměleckou školu Bauhaus. Kreslila portréty a navrhovala nábytek. V roce 1942 musela do Terezína. Desítky dětí se od ní učily, jak se alespoň na chvíli odpoutat od života v ghettu. Knihu o Friedl nyní vydala ruská prozaička Jelena Makarovová. **TEXT JUDITA MATYÁŠOVÁ**

Umění naslouchat

Friedl se narodila v roce 1898 ve Vídni, vystudovala fotografii a uměleckoprůmyslovou školu. V roce 1919 odjela do Vymaru, kde byla slavná umělecká škola Bauhaus, kam mířili pedagogové a studenti z celé Evropy. Její profesor Johannes Itten tvrdil, že tělo, duše a duch jsou jako jeden celek a proto je potřeba pomoci studentovi, aby naslouchal nejen své fantazii, ale taky tělu. Dalším jejím inspiračním zdrojem byl malíř Paul Klee, který se zajímal o dětskou kresbu. Líbilo se mu, jak bezstarostně děti pracují s barvou i tvarem. Oba dva autoři Friedl ovlivnili nejen v její tvorbě, ale také při pedagogické práci.

Jiný směr

Nadějný začátek umělecké kariéry Friedl se změnil v roce 1931. Její soukromý ateliér byl uzavřen ve Vídni. Mladá výtvarnice vstoupila do komunistické strany a poprvé si vyzkoušela pedagogickou práci. Ve Vídni několik měsíců vedla kurzy pro učitelky z mateřských škol. O tři roky později byla kvůli členství ve straně zatčena, po propuštění se rozhodla, že musí pryč. Friedl se přestěhovala do Prahy, kde se seznámila se svým budoucím manželem, Pavlem Brandeisem. Společně prožili jen osm let, v roce 1942 museli nastoupit do transportu do Terezína. Pavel Brandeis pracoval v dílně,

jeho žena se dostala do dětského dívčího domova L 410, kde učila výtvarnou výchovu.

Volnost pohybu

Empatická učitelka vedla své žáčky, kterým bylo od 7 - 14 let, k tomu, aby se dokázaly alespoň na pár hodin odpoutat od každodenní reality v ghettu. Nádech, výdech, zavřít oči a kreslit třeba poslepu cokoliv, co člověka napadne. Helga Kinsky, kterou Friedl učila, vzpomínala: „Měly jsme za úkol nakreslit nejruznější zvířata. A to jsme si musely vymyslet, protože v Terezíně jsme žádná zvířata neviděly. Němci sice pro nás v té době byli zvířata, ale my jsme si ty zvířata musely představovat.“ V roce 1944 učení skončilo, protože Friedl deportovali do Osvětimi, kde jí nacisté zavraždili.

Kufr plný příběhů

Tisíce dětských obrázků z Terezína se naštěstí zachovaly v několika kufrech. Po válce je vedoucí terezínského domova, Willy Groag, přivezl do Židovského muzea v Praze. Nyní máme poprvé možnost podrobně se seznámit s životním příběhem této umělkyně, která své žáčky naučila mnohem víc, než jak se kombinují barvy na papíře. Vracela je na chvíli do života bez války. Ruská prozaička Jelena Makarovová nyní vydala v nakl. Pavel Mervart knihu nazvanou prozaičky Friedl.

OBJEVILI JSME NA SÍTI

Emoční detox

Lilia Khusnoutdinová se vydala na cestu do Santiaga de Compostella s pětiletým synem Leem. Velmi odvážné, že? Deník z cesty si můžete přečíst na jejím blogu [Cesta Extáze](http://CestaExtaze.cz).

Vesmírný orgasmus a totální euforie mi vydržely od rána – kdy jsem měla skoro fyzický pocit že umím létat – až přibližně do oběda. Potom vyšlo slunce, začalo být tepleji a nějak ze mne úspěšně podpadal veškerý optimismus. Únava jako blázen, takovou snad ani neznám, všechno špatně, pomalu nemůžu ani chodit, a už vůbec nevím KAM a PROČ jít, existenciální strach. Kam jdu? Co mne čeká doma?... Všechny strachy poctivě vystrčili růžky. Kdo jsem? Proč jsem? Jsem dobrá máma? Má to co dělám smysl? Můj aktuální velký skok do neznáma (o tom jednou víc... Až budu vědět jak to dopadlo.. Zatím spíš letím a čekám až mi narostou křídla) vůbec nějaký smysl? Nezbáznila jsem se úplně?

Už fakt nemám na to, aby na mě někdo křičel „máma, máma, máma!“ „... tahal pořád za ruku, kopal v posteli, pořád něco, pořád něco... Já chci chvíli klid! Ležet! Spát! Pár hodin... TICHŮ. Chci ticho. A aby už nepípal telefon. Došla jsem dnes pouť – a zrovna TEĎ si všichni vzpomněli, že jsem nezbytná a že mne akutně potřebují?!

Chodí to ve vlnách. Chvilí jistota a totální štěstí. Chvilí pocit, že ještě jednou „mama“ a jdu skočit někam...

Ráno největší nadšení – jdeme na mši pro poutníky... Půlhodinová fronta na slunci a potom absolutně plný kostel, kde není vidět nic a všude sedí na zemi školní zájezdy... Čekala jsem aspoň varhany, ale ne, jen mluvené modlitby přes reproduktor. Vydrželi jsme možná 5 minut...

Peče slunce a mně strašně bolí hlava, ramena, nohy. Jsem podrážděná a moc se snažím nebyť našťvaná na Lea za to, že potřebuje nutně prozkoumat každý obchod a osahat veškerý nejdražší porcelán (pohledy prodavačů jsou ještě horší než včera v restauraci).

Zapadá slunce. Na hlavním náměstí hraje klasická hudba. Katedrála mění barvy – přesně tak, jak to mám ráda. Jediné co mi chybí je vášnivý polibek, jinak je to prostě absolutně dokonalé.

Jsou to vlny... Horská dráha. Je to normální. Za pár dní to sedne. Systém integruje updates.. Ted jsem jak Windows, když říká „installing updates, do not turn off“... Tak já mám „...do not TOUCH“.

Pokračování na www.cestaextaze.cz

Lilia Khusnoutdinová vystudovala politologii v prestižním Oxfordu, ale věnuje se úplně jiným tématům než je politika. Jejím tématem jsou ženy – pro ženy píše, přednáší a vede workshopy. Kromě toho je dulou, návrhářkou a cestovatelkou, miluje Bhútán a žije v Indii. Její blog [Cesta extáze](http://CestaExtaze.cz) je rozhodně inspirativní záležitost.